

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

REGIONÁLNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

Bakalářská práce

Autor: Petra Šindelářová

Vedoucí práce: Ing. Jiří Klvač, CSc.

Olomouc 2015

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Francouzština se zaměřením na aplikovanou ekonomii (APLEKF)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
ŠINDELÁŘOVÁ Petra	Komenského 716, Morkovice-Slížany - Morkovice	F12634

TÉMA ČESKY:

Regionální politika Evropské unie

NÁZEV ANGLICKY:

The European Union's Regional Policy

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Jiří Klvač, CSc. - KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Úvod do regionální politiky EU (charakteristika, vznik a vývoj, nástroje a cíle).
2. Regionální politika EU a Česká republika.
3. Postup čerpání prostředků z fondů EU.
4. Závěr.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- KÖNIG, P., LACINA, L., PŘENOSIL, J. Učebnice evropské integrace. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-7364-044-6.
- MAREK, D. KANTOR, T. Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-13-8.
- POTLUKA, O. Příprava a řízení Fondu soudržnosti, Díl II. Finanční řízení projektů Fondu soudržnosti. Praha: Ireas, 2004. ISBN 80-86684-17-2.
- VILAMOVÁ, Š. Jak získat finanční zdroje Evropské unie. Praha: Graa Publishing, 2004. ISBN 80-247-0828-0.
- WOKOUN, R. Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie. Oeconomica, 2003. ISBN 80-245-0517-7.

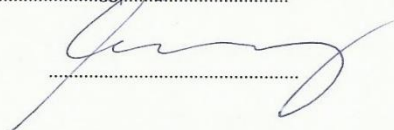
Podpis studenta:

Datum:

20. 5. 2014

Podpis vedoucího práce:

Datum:

20. 05. 2014

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Regionální politika Evropské unie“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 20. 4. 2015

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Ing. Jiřímu Klvačovi, CSc., za odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce. Dále děkuji svým nejbližším za jejich podporu v průběhu vytváření této práce.

Obsah

Úvod.....	6
1. Úvod do regionální politiky Evropské unie	8
1.1. Charakteristika regionální politiky Evropské unie.....	8
1.2. Principy regionální politiky.....	10
1.3. Pojmy regionální politiky (NUTS, LAU)	12
2. Vývoj regionální politiky EU a její implementace v České republice	14
2.1. Období let 1957-1974	14
2.2. Období let 1975–1987.....	15
2.3. Období let 1988–1999.....	16
2.4. Období let 2000–2006.....	17
2.5. Období let 2007–2013.....	19
3. Programové období 2014–2020.....	24
3.1. Charakteristika programového období 2014–2020.....	24
3.2. Programové období 2014–2020 v České republice	29
3.3. Nejdůležitější změny a jejich dopady na Českou republiku	30
Závěr	41
Summary	43
Seznam pramenů a literatury.....	44
Seznam zkratk	49
Seznam obrázků, grafů.....	50
Seznam tabulek	51

Úvod

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zabývat regionální politikou Evropské unie. Smyslem této politiky je podpora vyváženého rozvoje všech regionů členských států a snižování regionálních disparit. Oblast této politiky jsem si zvolila s ohledem na aktuálnost problematiky. Často se v každodenním životě můžeme setkat s projekty financovanými z Evropské unie. Význam dotací z EU je pro rozvoj regionů České republiky nezanedbatelný. S příchodem nového programového období se ale objevuje řada pochybností, které mohou potencionální žadatele od získání dotace odradit. Uvážíme-li rychle se blížící datum zveřejnění prvních výzev Integrovaného regionálního operačního programu, bylo by vhodné tyto nesrovnalosti v co nejkratší době vyjasnit a přispět tak k plnému využití daných příležitostí.

Cílem mé bakalářské práce je popsat historický vývoj a principy regionální politiky, představit změny, které nastaly v současném programovém období 2014–2020, a zejména shrnout, jak se tyto změny projeví z pohledu České republiky. S ohledem na rozsáhlost této problematiky se zaměřím hlavně na ty části, které se nejvíce dotýkají regionů České republiky.

Práce je rozdělena do tří kapitol. Na konci každé z nich čtenář nalezne shrnutí hlavních informací. V první kapitole se budu zabývat charakteristikou regionální politiky – k čemu slouží, jaké principy se při jejím fungování uplatňují, a vysvětlím některé pojmy, které se s touto politikou spojují. Druhá kapitola shrne vývoj regionální politiky Evropské unie od jejích úplných počátků v tehdejší Evropském hospodářském společenství až po její podobu v období let 2007–2013. Zaměřím se i na vstup České republiky do Evropské unie z pohledu implementace regionální politiky. V poslední kapitole bych se chtěla podrobněji zabývat aktuálním programovým obdobím 2014–2020 a jeho porovnáním s obdobím mu předcházejícím. Přiblížím čtenáři novinky, které v oblasti regionální politiky nastaly a jaké dopady tyto změny mají na regiony České republiky.

V práci budu postupovat historickou a komparativní metodou. Využiji odbornou literaturu, která se bude týkat daného tématu, a to jak českou, tak zahraniční. Zejména v poslední části práce, která se týká aktuálního období, budu vycházet spíše

z internetových zdrojů, například z oficiálních internetových stránek Evropské unie, stránek strukturálních fondů, dále také ze stránek Ministerstva pro místní rozvoj ČR, které zastává roli centrálního koordinátora využívání prostředků z fondů EU v České republice či přímo z jednotlivých dokumentů, vydaných Evropskou unií.

1. Úvod do regionální politiky Evropské unie

V úvodní kapitole této práce nejprve představím regionální politiku Evropské unie (dále jen EU), upřesním chápání jejího názvu a uvedu, jaké jsou její hlavní cíle. Dále vyjmenuji principy, kterými se tato politika řídí, a bez kterých by nebylo možné dosáhnout požadovaných výsledků. Vysvětlím také některé pojmy s regionální politikou spojené.

1.1. Charakteristika regionální politiky Evropské unie

Evropská společenství (dnešní Evropská unie, dále jen ES) se potýkala s problémy regionálních rozdílů již od počátků – tehdejší evropský venkov byl velmi chudý, z hospodářského růstu profitovala především města a průmyslové regiony.¹ Opravdové snahy o řešení těchto problémů na úrovni Společenství se však objevily až v 70. letech 20. století. Ze skromných počátků se strukturální politika dostala až do nynější podoby, kdy spotřebuje více než jednu třetinu výdajů rozpočtu EU.²

Postupem času se evropská integrace neustále prohlubuje, koordinace zemí EU postupuje, přesto však mezi jednotlivými státy (ale i mezi regiony jednotlivých zemí) stále existuje řada nerovností. „*Regionální diferenciace Evropské unie patří mezi ostře sledovaná témata. Není nikterak překvapivé, že ekonomická úroveň Evropské unie je rozdílná nejen napříč státy, ale i regiony. Rozdíly navíc dlouhodobě přetrvávají a v některých zemích dokonce rostou, což představuje stále výzvu pro tvůrce hospodářských a regionálních politik.*“³ Rozšíření posledního desetiletí navíc přivedla do EU další řadu zaostalých venkovských oblastí, pomoc chudším oblastem proto zůstává prioritou i dnes.

Regionální politika se zakládá na principu solidarity a soudržnosti. Zaměřuje se na všechny regiony a města EU s cílem podpory vytváření pracovních míst,

¹ BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

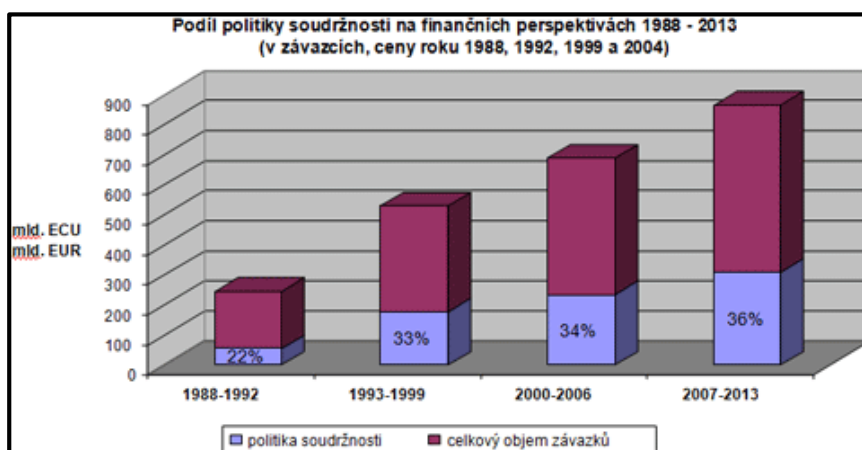
² BACHE, I., GEORGE, S. *Politics in the European Union*. 2. vydání. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 978-0-19-927658-5.

³ PLCHOVÁ, B., ABRAHÁM, J., HELÍSEK, M. *Česká republika a EU*. Praha: Agentura KRIGL, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.

ekonomického růstu, udržitelného rozvoje a zlepšení kvality života obyvatel členských států. Dotýká se všech koutů unie, největší část prostředků finanční pomoci je však alokována do regionů s velikostí HDP na obyvatele nižší než 75 % průměru EU, tedy do regionů hospodářsky slabých, ekonomicky zaostávajících za ostatními regiony.

Cíle regionální politiky EU by však nebylo možno naplnit bez odpovídající výše finančních prostředků. Její podíl na rozpočtu EU byl vždy vysoký a stále stoupá (jak můžeme vidět na grafu č. 1, politika soudržnosti již od roku 1988 představovala více než pětinu výdajů ve finančních perspektivách EU, v programovém období 2007–2013 to byla už více než třetina výdajů).

Graf č. 1: Podíl politiky soudržnosti na finančních perspektivách EU.

Zdroj: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>.

S vyrovnáváním ekonomických a sociálních rozdílů v rámci EU je spojováno několik termínů, které jsou často zaměňovány. Od roku 1988 se objevuje pojem „strukturální politika“, a to pro souhrn strukturálních fondů, kterými jsou Evropský regionální rozvojový fond (dále jen ERDF), Evropský sociální fond (dále jen ESF) a Evropský zemědělský orientační a záruční fond (dále jen EAGGF). V roce 1993 se k nim přidal čtvrtý strukturální fond – Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (dále jen FNOR).⁴ Po roce 1993 se navíc používá i termín „kohezní politika“, zahrnující jak strukturální fondy, tak hlavní „nestrukturní“ finanční instrument, Fond soudržnosti (neboli Kohezní fond). Ze strany institucí EU jsou navíc tyto politiky společně

⁴ BACHE, I., GEORGE, S. *Politics in the European Union*. 2. vydání. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 978-0-19-927658-5.

s vybranými aktivitami v oblasti sociální a zemědělské politiky a politiky na podporu zaměstnanosti souhrnně nazývány „politikou hospodářské a sociální soudržnosti“. V roce 2008 přibyl třetí rozměr soudržnosti EU – územní soudržnost – což vedlo ke vzniku „politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti“. Ta je upravena články 174 až 178 Hlavy XVIII Smlouvy o fungování Evropské unie. V článku 174 se uvádí: „Unie se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. V rámci dotyčných regionů je zvláštní pozornost věnována venkovským oblastem, oblastem postiženým průmyslovými přeměnami a regionům, které jsou závažně a trvale znevýhodněny přírodními nebo demografickými podmínkami, jako jsou například nejsevernější regiony s velmi nízkou hustotou obyvatelstva a ostrovní, přeshraniční a horské regiony.“⁵ Pojem „politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti“ (nebo také zkráceně pouze „politika soudržnosti“) je tedy nadřazen pojmem „regionální politika“ či strukturální politika“.

1.2. Principy regionální politiky

Regionální politika se řadí mezi koordinované politiky, pro které je charakteristické, že jejich naplňování leží na členských státech, zatímco orgány EU dbají na jejich koordinaci a harmonizaci. Je politikou velmi důležitou, dá se říci, že nezbytnou, protože určité regionální problémy vznikají jako vedlejší účinky integrace. Podle některých názorů příspěvky představují „úplatky“ členským zemím. Zhoršování situace méně rozvinutých zemí, které by s prohlubující se integrací jistě přišlo, by totiž mohlo mít za následek nezáměr těchto zemí o spolupráci na integraci. Solidarita ostatních států se zaostávajícími regiony je proto hlavním prvkem této politiky.

⁵ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16334-fungovani_eu.pdf.

Realizace regionální politiky je postavena na několika zásadách, které jsou velmi důležité pro její správný chod. Mezi tyto základní principy patří:⁶

- **Programování**

Regionální politika je postavena na základě víceletých (v současné době sedmiletých) plánů regionálního rozvoje se záměrem co nejkomplexnějšího řešení regionálních problémů. Tyto plány jsou výsledkem jednání jednotlivých států s Evropskou komisí.

- **Koncentrace**

Princip koncentrace se zakládá na účelném cílování prostředků do oblastí s největšími strukturálními problémy.

- **Adicionalita**

Princip adicionality spočívá v tom, že poskytnuté prostředky pouze doplňují výdaje ze strany příjemců a neměly by nahrazovat zdroje z národních rozpočtů členských zemí. Cílem je tedy doplňovat národní zdroje (proto se někdy označuje také jako princip doplňkovosti). Tento princip je snahou o dosažení větší odpovědnosti dotčeného státu a jeho organizací při poskytování pomoci.

- **Partnerství**

Realizace politiky vyžaduje aktivní účast všech stran – Evropská komise, státu a jeho regionálních a místních orgánů, firem a odborů, a to ve všech etapách administrace.

- **Monitorování a vyhodnocování**

Při uskutečňování projektů musí být dodržována řada procesů monitorování a vyhodnocování, které vedou k větší efektivitě. Patří sem *ex-ante* (předběžné) hodnocení dopadů projektu, *interim* (střednědobé) hodnocení a také *ex-post* (následné) hodnocení přínosů projektu.

⁶ MAREK, D., KANTOR, T. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-56-5.

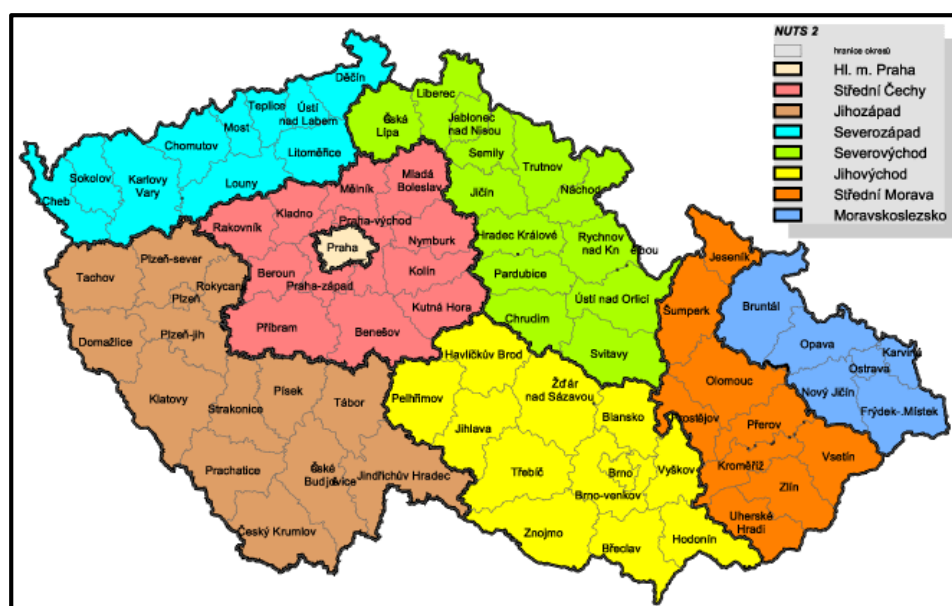
1.3. Pojmy regionální politiky (NUTS, LAU)

Evropská unie nyní čítá již 28 států. Každý z nich má vlastní systém administrativního členění, což velmi ztěžuje možnost vzájemného srovnávání regionů. Se záměrem umožnění objektivního srovnávání byla v roce 1988 zavedena jednotná nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS.⁷ Na základě tohoto systému jsou definovány tři hlavní úrovně regionálního členění území s označením NUTS I – NUTS III (úrovně jsou limitovány počtem obyvatel). Mimo tyto tři úrovně existují ještě dva nižší stupně územněsprávního statistického členění. Jedná se o tzv. místní administrativní jednotky – LAU⁸ (někdy označovány jako NUTS IV a NUTS V).

Pro Českou republiku znamenalo toto členění zavedení nového stupně, odpovídajícího úrovni NUTS II (tzv. regionů soudržnosti, viz obrázek č. 1). Právě tato úroveň totiž tvořila základní nomenklaturní jednotku pro přidělování regionální pomoci.

V České republice je tedy klasifikace územních statistických jednotek, platná od 1. 1. 2000, následující: NUTS I: území státu, NUTS II: regiony soudržnosti, NUTS III: kraje, NUTS IV: okresy, NUTS V: obce.

Obrázek č. 1: Jednotky NUTS II v České republice.

Zdroj: <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Bytova-politika/Statistiky-Analyzy/Statistiky-z-oblasti-bytove-politiky/Vybrane-udaje-o-bydleni-Vybrane-udaje-o-bydleni-2004/9-Uzemni-cleneni-Ceske-republiky/Kartogram-Statisticke-jednotky-NUTS-II>.

⁷ Z francouzského „La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques“.

⁸ Z anglického „Local Administrative Units“.

Regionální politika EU se zaměřuje na odstraňování hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými regiony, a to nejen mezi jednotlivými členskými státy, ale i mezi regiony v rámci těchto států. Patří mezi politiky koordinované Evropskou unií a k jejímu správnému chodu napomáhají tyto principy: programování, koncentrace, adicionalita, partnerství, monitorování a vyhodnocování. Pomoc z jejich fondů je zaměřena na tzv. regiony soudržnosti s označením NUTS II, v České republice jsou to tyto regiony: Praha, Severozápad (kraje Karlovarský a Ústecký), Jihozápad (Plzeňský a Jihočeský kraj), Střední Čechy (Středočeský kraj), Severovýchod (Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj), Jihovýchod (kraj Vysočina a Jihomoravský kraj), Střední Morava (Olomoucký a Zlínský kraj), Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj).

2. Vývoj regionální politiky EU a její implementace v České republice

V této kapitole se budu věnovat historickému vývoji regionální politiky od jejích počátků až po současnost. Zaměřím se i na začlenění České republiky (dále jen ČR) do procesu této politiky, které započalo vstupem ČR do Evropské unie v roce 2004, tedy v době, kdy v rámci regionální politiky probíhalo programové období 2000–2006.

Regionální politika EU začínala jako doplněk národních regionálních politik, do 70. let 20. století regionální problémy zůstávají vnitřní záležitostí jednotlivých členských zemí. V současné době nad rolí státu naopak výrazně dominuje zásah unie. K radikálním změnám v této politice docházelo v historii zpravidla v souvislosti s rozšiřováním ES (později EU) o další členy. Vývoj regionální politiky lze rozdělit do několika etap, kterým se budu věnovat v následujících podkapitolách.

2.1. Období let 1957-1974

Již ve Smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství, jedné ze dvou tzv. Římských smluv z roku 1957, můžeme vidět znaky regionální politiky. Signatáři se v ní zavazovali „...potvrzující za základní cíl svého úsilí neustálé zlepšování životních a pracovních podmínek svých národů, snažící se posílit jednotu hospodářství svých zemí a zajistit jejich harmonický rozvoj zmenšováním rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstraněním zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů...“⁹ Společná regionální politika jako taková však v tuto dobu ještě vymezena nebyla, předpokládalo se, že s jednotlivými regionálními problémy si poradí samotný volný trh.

„Regionální politika byla realizována formou relativně izolovaných projektů. Samostatné generální ředitelství pro regionální politiku...vzniklo až v r. 1968, tedy plných 10 let po založení EHS, což indikuje původně okrajové postavení této politiky v rámci

⁹ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>.

tehdejšího Společenství. Pomoc v rámci regionální politiky byla v tomto období zaměřena na regiony postižené útlumem těžkého průmyslu a na zaostalé venkovské regiony.“¹⁰

2.2. Období let 1975–1987

Podle autorů Bachea a George existovaly na počátku 70. let 20. století tři faktory, které ovlivnily vývoj regionální politiky, a to: otázka ekonomické a měnové unie, navrhované připojení Velké Británie, Dánska a Irska a otázka pomoci průmyslu členských států. Důležitým bodem ve vývoji regionální politiky je dle jejich názoru vstup Velké Británie, Irska a Dánska do Evropských společenství v roce 1973. Právě Velká Británie totiž požadovala kompenzaci za své vysoké příspěvky do rozpočtu ES a zasadila se tak o vznik regionální politiky.¹¹ Na nutnosti jejího vzniku se členové dohodli již na pařížském summitu v roce 1972.

V roce 1974 byl zřízen Evropský fond regionálního rozvoje, který zahájil svou funkci v roce 1975. Příspěvky z ERDF byly zaměřeny na restrukturalizaci starých průmyslových regionů. *„Z fondu se hradilo až 50% nákladů na podpůrné programy připravené vládami příslušných států. Na konci období již podíl fondu ERDF na rozpočtu ES dosáhl 9%. V 80. letech začalo ES vyvíjet vlastní regionální politiku zaměřenou mj. na podporu přeshraniční spolupráce mezi regiony.*“¹²

Téma posílení regionální politiky se stalo ještě aktuálnější po přistoupení dalších států – Řecka v roce 1981 a Španělska a Portugalska v roce 1986. V roce 1986 se tak vytvářejí podmínky pro skutečnou politiku soudržnosti. V Jednotném evropském aktu, platném od 1. 7. 1987, je poprvé samostatně vyčleněna politika hospodářské a sociální soudržnosti, která má pomoci méně rozvinutým regionům vyrovnat se s nároky jednotného trhu.

¹⁰ BLAŽEK, J. *Politika hospodářské a sociální soudržnosti - regionální politika EU (důvody, principy a cíle)* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: web.natur.cuni.cz/ksgrsrsek/socgeo/people/blazekraabe.doc.

¹¹ BACHE, I., GEORGE, S. *Politics in the European Union*. 2. vydání. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 978-0-19-927658-5.

¹² BLAŽEK, J. *Politika hospodářské a sociální soudržnosti - regionální politika EU (důvody, principy a cíle)* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: web.natur.cuni.cz/ksgrsrsek/socgeo/people/blazekraabe.doc.

2.3. Období let 1988–1999

Po vstupu dalších zemí a určení cíle jednotného vnitřního trhu byl postoj k regionální politice radikálně transformován. Reforma spočívala v integraci regionální politiky s částí sociální politiky a také s částí zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky.

Reforma z roku 1988 zdvojnásobila množství přidělovaných prostředků, posílila princip adicionality a představila princip partnerství. Upustilo se navíc od financování *ad hoc*¹³ projektů a začalo se s financováním prostřednictvím dlouhodobějších programů a tvorbou víceletých plánů regionálního rozvoje. To mělo zajistit koordinaci různých finančních nástrojů ES a koordinaci evropské regionální politiky s politikami národními.

Pro programovém období 1989-1993 bylo definováno těchto pět cílů strukturální politiky:

- Cíl 1 – Podpora zaostávajících regionů
- Cíl 2 – Podpora regionů ohrožených hospodářským úpadkem
- Cíl 3 – Boj s dlouhodobou nezaměstnaností a integrace sociálně vyřazovaných skupin
- Cíl 4 – Podpora adaptability pracovní síly
- Cíl 5 – Podpora rozvoje venkovských regionů včetně modernizace zemědělství a rybolovu¹⁴

Ve Smlouvě o Evropské unii (tzv. Maastrichtské smlouvě), která vstoupila v platnost v roce 1993, je hospodářská a sociální soudržnost a solidarita mezi členskými státy definována jako jeden z hlavních cílů vedle hospodářské a měnové unie a jednotného vnitřního trhu. Maastrichtská smlouva zavedla zásadu subsidiarity. *„Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespádají do její výlučné pravomoci, pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jejího*

¹³ Z latiny, znamenající doslova „k tomuto“, v tomto případě nese význam „pro tento jednotlivý (konkrétní) účel“.

¹⁴ *Regionální a strukturální politika Evropské unie* [online]. cit. 2015-04-18. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=2>.

*rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.*¹⁵ Vytváří se také Výbor regionů jako „...poradní shromáždění, které regionům a městům poskytne hlas v rozhodovacím procesu EU a bude sloužit jako přímé spojení mezi Brusel a občany. Maastrichtská smlouva Evropské komisi a Radě ministrů stanoví povinnost konzultovat Výbor regionů v klíčových oblastech regionálního zájmu.“¹⁶

V roce 1993 byl zaveden Fond soudržnosti, jako nástroj solidarity s úkolem pomáhat nejslabším státům splnit kritéria pro vstup do hospodářské a měnové unie (tzv. maastrichtská kritéria). Z Fondu soudržnosti mají možnost čerpat země s HNP nižším než 90 % průměru EU (jako např. Řecko, Irsko, Španělsko a Portugalsko). Tyto prostředky jsou poskytovány na projekty v oblasti infrastruktury či ve sféře životního prostředí.

K pěti cílům přibyl v souvislosti s připojením Finska a Švédska v roce 1995 Cíl 6 – rozvoj regionů s extrémně nízkým zalidněním.

Můžeme říct, že toto období se vyznačuje tím, že „...byl až příliš silný důraz kladen na dimenzi redistribuce, takže možná až příliš mnoho úsilí bylo vynaloženo na zajištění prostředků v rámci politiky soudržnosti a regionální politiky a možná nebyla ani věnována dostatečná pozornost tomu, aby byly tyto prostředky, když už byly získány, využity co nejúspěšněji.“¹⁷

2.4. Období let 2000–2006

S novým tisíciletím však přišlo zároveň i mnoho zásadních změn, které měly tuto situaci napravit. V roce 1999 na summitu Evropské rady v Berlíně bylo dosaženo shody na dokumentu Agenda 2000, navrženého Evropskou komisí, jehož součástí je mimo jiné i reforma regionální politiky. Změna byla především mířena na zjednodušení

¹⁵ *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf.

¹⁶ *Výbor regionů na první pohled* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <http://cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/c4367135-78e2-45e1-ac50-b8b53774c01d.pdf>.

¹⁷ KAPOŠVÁRYOVÁ, D., KREUZBERGOVÁ, E. *Regionální politika EU* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionaln-politika-eu>.

implementace strukturálních politik a na zdokonalení jejích nástrojů. Zásadní změnou je zúžení regionálních cílů na pouhé tři:

- Cíl 1 – Podpora zaostávajícím regionům (do něhož spadalo 70 % prostředků)
- Cíl 2 – Podpora hospodářské a společenské přeměny v regionech se strukturálními problémy
- Cíl 3 – Modernizace systémů vzdělávání a podpora zaměstnanosti¹⁸

Začátek tohoto období znamenal i přípravy na vstup dalších členů, mělo se jednat o dosavadní vůbec největší rozšíření. Reforma byla prováděna s ohledem na vstup nových zemí a z něj plynoucí podmínky finanční udržitelnosti regionální politiky. Pomocí předvstupních nástrojů byly čekajícím zemím postupně poskytnuty finanční prostředky (použitím již existujícího finančního fondu PHARE¹⁹ a nově vzniklých fondů ISPA²⁰ a SAPARD²¹).

V březnu roku 2000 byla přijata Lisabonská strategie, která si kladla za cíl vytvořit z Evropské unie do roku 2010 „*nejdynamičtější a nejkonkurenceschopnější ekonomiku světa založenou na znalostech, schopnou udržitelného hospodářského růstu, vytváření více kvalitních pracovních příležitostí a zachovávající sociální soudržnost*“.²² Tato strategie obsahuje jak ekonomický záměr - vytvořit vysoce konkurenceschopnou ekonomiku, tak sociální otázku, a to zejména cíl dosáhnout plné zaměstnanosti a zdokonalení sociální soudržnosti. Zaměřuje se i na ekologii, spojenou s udržitelným rozvojem. Lisabonská strategie tedy posunula směřování EU k růstu, zaměstnanosti a inovacím. Společně s tím se změnilo i směřování regionální politiky.

¹⁸ VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. ISBN 80-247-0828-0.

¹⁹ *Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies*, fond, založený v roce 1989, byl původně určen pouze pro Polsko a Maďarsko, avšak postupně z něj čerpaly i další přistupující země. Z fondu PHARE byly financovány projekty, které napomáhaly překlenout hospodářskou a politickou propast mezi zeměmi bývalého východního bloku a západní Evropy.

²⁰ *Instrument for Structural Policies for Pre-accession* - Nástroj předvstupních strukturálních politik, byl zaměřen na financování infrastrukturních projektů v oblastech životního prostředí a dopravy.

²¹ *Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development* - Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova.

²² *Presidency conclusions, Lisbon European council 23 and 24 March 2000* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm.

V roce 2004 se EU rozšířila na 25 členů s více než 450 miliony obyvatel. Přistoupilo těchto deset zemí: Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko. V pořadí šesté rozšíření o Bulharsko a Rumunsko pak následovalo o dva roky později.

Součástí rozšiřování v roce 2004 byla i Česká republika, které tím bylo umožněno čerpání prostředků ze společného rozpočtu v rámci strukturální politiky prostřednictvím čtyř strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Česká republika přistoupila do již probíhajícího sedmiletého programového období až v jeho druhé polovině, nemohla tudíž ovlivnit jeho přípravu. Z celkové alokace na strukturální operace jí ve zkráceném programovém období 2004–2006 bylo vyčleněno přes 2,5 miliardy eur.²³

2.5. Období let 2007–2013

Rozpočet na regionální politiku pro programové období 2007–2013 činil 347 miliard eur, přičemž 25 % bylo vyčleněno na výzkum a inovace a 30 % na environmentální infrastrukturu a opatření pro boj proti změně klimatu.²⁴ Česká republika, pro niž toto období bylo prvním, ve kterém mohla zasáhnout do jeho přípravy, získala k využití až 26,7 miliard eur.²⁵ Jednalo se o částku mnohonásobně vyšší oproti té předchozí, což pro Českou republiku znamenalo velkou příležitost, která se již pravděpodobně nebude opakovat.

Reforma pro toto období kladla důraz na transparentnost a komunikaci a posilovala zaměření na růst a zaměstnanost. Přišla s ní i zjednodušená pravidla a struktury. Aktivita dříve podporované z fondů k podpoře rozvoje venkova a rybolovu se navíc přesunuly do působnosti společné zemědělské politiky, kde byly založeny nové fondy- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (dále jen EZFRV) a Evropský rybářský fond (dále jen ENRF).²⁶

²³ *Programy 2004-2006* [online]. cit. 2015-03-30. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006>.

²⁴ *Politiky Evropské unie: Regionální politika*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. ISBN 978-92-79-24465-0.

²⁵ *Programové období 2007-2013* [online]. cit. 2015-03-30. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

²⁶ PLCHOVÁ, B., ABRAHÁM, J., HELÍSEK, M. *Česká republika a EU*. Praha: Agentura KRIGL, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.

Na toto sedmileté období byly vytyčeny tři cíle:

- **Cíl 1 – Konvergence**

Více jak 80 % z vyčíslených prostředků bylo vyčleněno na podporu nejchudších regionů, jejichž HDP na osobu je nižší než 75 % unijního průměru, označovaných jako „konvergenční“. Cíl se týká i tzv. „phasing-out“ regionů, tedy těch, které vykazují HDP pouze mírně převyšující 75 % unijního průměru.²⁷ Z 283 miliard eur, určených na cíl Konvergence bylo pro ČR vymezeno téměř 26 miliard eur (cíle Konvergence tedy pojmul téměř 97 % prostředků nabídnutých pro ČR).²⁸

- **Cíl 2 – Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**

Regiony, které nedosáhly na finanční podporu skrze cíle konvergence, mohly požádat o pomoc v rámci cíle regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Prostředky byly zaměřeny na projekty, které podporují soudržnost pomocí inovací a rozvojem znalostní společnosti, podnikáním, ochranou životního prostředí, zlepšení dopravního spojení, přeškolení pracovní síly a investic do lidských zdrojů.²⁹ Z necelých 55 miliard eur na tento cíl pro EU, bylo 419 milionů eur vyhrazeno pro ČR.³⁰

- **Cíl 3 – Evropská územní spolupráce**

Tento cíl posiluje spolupráci na přeshraniční transnacionální úrovni, a to prostřednictvím společných iniciativ, nadnárodní a meziregionální spolupráce a výměnou zkušeností. Rozpočet na evropskou územní spolupráci představoval pro Evropskou unii necelých 9 miliard eur, tedy jen okolo 2 % z celkových prostředků.³¹ Česká republika dostala k využití na třetí cíl 389 milionů eur.³²

²⁷ BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

²⁸ *Programové období 2007-2013* [online]. cit. 2015-04-11. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

²⁹ BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

³⁰ *Programové období 2007-2013* [online]. cit. 2015-04-11. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

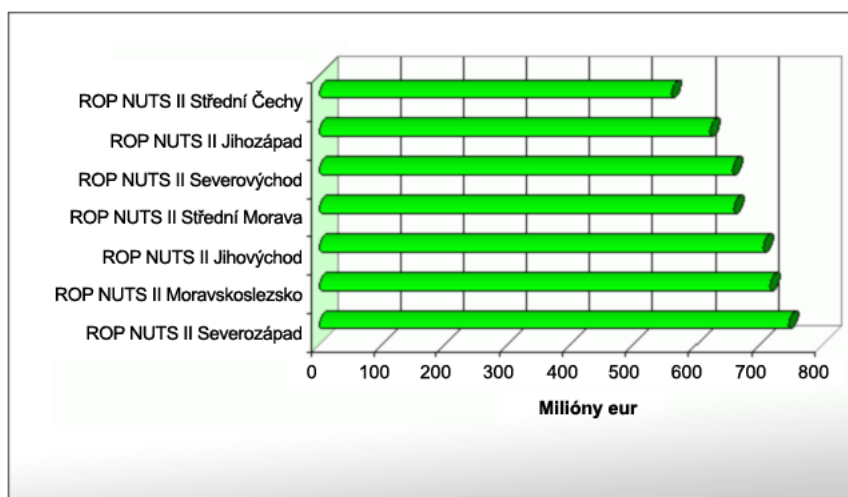
³¹ BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

³² *Programové období 2007-2013* [online]. cit. 2015-04-11. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

V České republice spadaly do cíle Konvergence všechny oblasti NUTS II, mimo oblast hlavního města Prahy, pro kterou byly uplatňovány odlišné operační programy. Částka vyhrazená na regionální operační programy cíle Konvergence byla přibližně 4,6 miliard eur.³³ Graf č. 2 znázorňuje, jak tyto prostředky byly v období 2007–2013 rozděleny do jednotlivých regionů soudržnosti. Přípravu programových dokumentů na toto období vedl Řídící a koordinační výbor se zastoupením orgánů státní správy, regionů soudržnosti a hospodářské komory. Základními programovými dokumenty byly: Národní rozvojový plán, Národní strategický referenční rámec a Operační programy.³⁴

Česká republika se snažila naplnit následující cíle: konkurenceschopná česká ekonomika, otevřená, flexibilní a soudržná společnost, atraktivní prostředí, vyvážený rozvoj území.³⁵

Graf č. 2: Alokace prostředků z fondů EU v ČR pro ROP v cíli Konvergence.

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>.

³³ *Regionální operační programy* [online]. cit. 2015-04-07. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>.

³⁴ PLCHOVÁ, B., ABRAHÁM, J., HELÍSEK, M. *Česká republika a EU*. Praha: Agentura KRIGL, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.

³⁵ *Programové období 2007-2013* [online]. cit. 2015-03-30. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

Při otázce na úspěšnost snah Evropské unie o snížení hospodářských a sociálních rozdílů mezi jejími regiony je těžké odpovědět. Dopady regionální politiky totiž nelze objektivně posoudit, což plyne i ze základního principu adicionality – nelze oddělit příspěvky z fondů EU od těch z národních rozpočtů a také od ostatních faktorů, které se v daném regionu projevují. Výsledky její pomoci za období 2007–2013 však mluví za vše.

„Od začátku období financování 2007–2013 politika soudržnosti EU v České republice pomohla:

- *vytvořit více než 15 000 pracovních míst v různých sektorech ekonomiky, například ve výzkumu a inovacích;*
- *poskytnout přímou investiční pomoc téměř 6 000 MSP;*
- *podpořit 45 projektů spolupráce podniků a výzkumných institucí;*
- *podpořit asi 1,5 milionu osob v boji s nezaměstnaností nebo při jejich sociálním začleňování;*
- *zlepšit silniční infrastrukturu a dopravní dostupnost, včetně rekonstrukce téměř 2 000 km silnic (též bylo vybudováno asi 200 km silnic nových);*
- *zakoupit více než 500 vozidel ekologické veřejné dopravy;*
- *investovat do téměř 190 projektů spojených s obnovitelnými zdroji energie a 194 projektů zaměřených na odpadové hospodářství;*
- *rekonstruovat více než 200 historicky cenných památek;*
- *zlepšit zdravotní, sociální a vzdělávací služby a infrastrukturu;*
- *díky zjednodušení nákladů téměř všem základním a středním školám investovat odpovídajícím vybavením do problematických oblastí vzdělávání;*
- *vytvořit 325 center celoživotního učení na středních školách.*³⁶

³⁶ *Politika soudržnosti a Česká republika* [online]. cit. 2015-04-07. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-achievement-and-future-investment/factsheet/czech_republic_cz.pdf.

Je tedy možné shrnout, že podoba regionální politiky EU se měnila spolu se základními kroky evropské integrace (viz tabulka č. 1). Nejprve státy řešily své regionální problémy samostatně, až v 70. a 80. letech přechází jejich řešení na nadnárodní úroveň. První významnou úpravou regionální politiky EU byla její reforma z roku 1988, kdy se zvýšila částka přidělovaných prostředků, a začalo se s financováním prostřednictvím dlouhodobějších programů. V roce 2004 se pak součástí Evropské unie a zároveň i její regionální politiky stala Česká republika, avšak prvním plným programovým obdobím pro ni bylo až období 2007–2013. Aktuálním programovým obdobím 2014–2020 se budu podrobněji zabývat v následující kapitole.

Tabulka č. 1: Rozvoj regionální politiky v kontextu evropské integrace.

Období	Hlavní kroky evropské integrace	Rozvoj regionální politiky
1957	Smlouva o EHS	Obecná ustanovení preambule smlouvy a článku 2
Počátek 70. let	První rozšíření – Dánsko, Irsko a Velká Británie	Zřízení ERDF
Střed 80. let	„Iberské“ rozšíření – Španělsko a Portugalsko	Integrované programy pro středomořskou oblast
Konec 80. let	Jednotný evropský akt – 1992 program vnitřního trhu	Reformy strukturálních fondů z roku 1988
1993	Smlouva o Evropské unii: hospodářská a měnová unie	Zřízení Fondu soudržnosti
1995	Přistoupení Finsko, Švédska a Rakouska	Zřízení Cíle 6 strukturálních fondů
1997–1999	Agenda 2000	Reforma strukturálních fondů
2000–2006	Proces rozšíření o 10 zemí	Další reformy strukturálních fondů
2007–2013	Rozšíření o Bulharsko a Rumunsko	Reforma pro období 2007–2013
2014–2020	Strategie Evropa 2020	Reforma pro období 2014–2020

Zdroj: upraveno, zpracováno podle: Podporují strukturální fondy a Fond soudržnosti rozvoj regionů?. Praha: MMR, MZV ČR, 2003. ISBN: 80-86345-37-8.

3. Programové období 2014–2020

V následující části práce se budu podrobněji věnovat programovému období 2014–2020. Nejprve představím dokumenty, na kterých je toto období založeno. Poté se zaměřím na hlavní změny, které nastaly oproti předchozímu období, a na to, jak se promítly do uplatňování regionální politiky EU v České republice.

3.1. Charakteristika programového období 2014–2020

Pro období 2014–2020 je na regionální politiku z evropského rozpočtu vyhrazeno 351,8 miliard eur, což je částka představující téměř třetinu celkového rozpočtu unie. Její realizace probíhá prostřednictvím tří hlavních fondů: ERDF, ESF a Fondu soudržnosti. Spolu s EZFRV a ENRF tvoří Evropské strukturální a investiční fondy (dále jen ESI).³⁷

Základní řídicí legislativou pro podporu z fondů EU je v tomto období balíček šesti nových nařízení, které byly schváleny 17. prosince 2013. Součástí tohoto balíčku jsou:³⁸

- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1299/2013* (o zvláštních ustanoveních týkajících se podpory z ERDF pro cíl Evropská územní spolupráce)
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1300/2013* (o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1084/2006)
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1301/2013* (o ERDF, o zvláštních ustanoveních týkajících se cíle Investice pro růst a zaměstnanost a o zrušení nařízení (ES) č. 1080/2006)
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1302/2013* (kterým se mění nařízení (ES) č. 1082/2006 o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS), pokud jde o vyjasnění, zjednodušení a zlepšení zřizování a fungování takovýchto seskupení)

³⁷ *Hlavní investiční politika EU* [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/investment-policy/.

³⁸ *Finální podoba nařízení EU k politice* [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Finalni-podoba-narizeni-EU-k-politice-soudrznosti>.

- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013* (o společných ustanoveních o ERDF, ESF, Fondu soudržnosti, EZFRV a ENRF, o obecných ustanoveních o ERDF, ESF, Fondu soudržnosti a ENRF a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, dále jen „obecné nařízení“)
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1304/2013* (o ESF a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1081/2006).

Tato nařízení mají za úkol zajistit jednotná pravidla v rámci celé Evropské unie a zlepšení koordinace mezi fondy se záměrem naplňování strategie *Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*, která představuje dlouhodobou vizi rozvoje celé EU (nikoliv jen na zmírnění rozdílů mezi regiony). Založena je na těchto prioritách: inteligentním a udržitelném růstu podporujícím začlenění, dále na podpoře konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky s vysokou zaměstnaností, která se bude vyznačovat hospodářskou, sociální a územní soudržností.³⁹ Strategie Evropa 2020 byla vytvářena v době, kdy Evropa čelila důsledkům celosvětové finanční krize. Na začátku tohoto dokumentu se hovoří o „době plné změn“, která nastala a o jejich prohlubujících se problémech: *„Krise zcela znehodnotila léta hospodářského a sociálního pokroku a odhalila strukturální nedostatky v evropském hospodářství. Mezitím se svět rychle pohybuje a dlouhodobé problémy, jako je globalizace, tlak na zdroje a stárnoucí populace, se prohlubují. Evropská unie se nyní musí postarat o svou budoucnost.“*⁴⁰ Zároveň tato strategie čerpala ze zkušeností s Lisabonskou strategií, která platila do roku 2010. Také je uvedeno, že EU potřebuje vytyčit úrovně, kterých do roku 2020 chce dosáhnout. Evropská komise navrhla tyto cíle:

- 75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno
- 3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje
- v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“, tj. snížit energetickou náročnost ekonomiky o 20 %, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie v energetickém mixu na 20 % a snížit emise skleníkových plynů o 20 % (včetně zvýšení závazku na snížení emisí na 30 %, pokud budou podmínky příznivé)

³⁹ *Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf.

⁴⁰ Tamtéž.

- podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání
- počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů.⁴¹

V čl. 9 obecného nařízení je definováno jedenáct tematických cílů, které budou podporovány z fondů ESI v programovém období 2014–2020 za účelem dosažení strategie Evropa 2020, a to:

1. Posílení výzkumu, technologického rozvoje a inovací
2. Zlepšení přístupu, využití a kvality informačních a komunikačních technologií
3. Zvýšení konkurenceschopnosti malých a středních podniků, odvětví zemědělství (v případě EZFRV) a odvětví rybnářství a akvakultury (v případě ENRF)
4. Podpora přechodu na nízkouhlíkové hospodářství ve všech odvětvích
5. Podpora přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik
6. Zachování a ochrana životního prostředí a podpora účinného využívání zdrojů
7. Podpora udržitelné dopravy a odstraňování překážek v klíčových síťových infrastrukturách
8. Podpora udržitelné zaměstnanosti, kvalitních pracovních míst a mobility pracovních sil
9. Podpora sociálního začleňování a boj proti chudobě a diskriminaci
10. Investice do vzdělávání, odborné přípravy a odborného výcviku k získávání dovedností a do celoživotního učení
11. Posilování institucionální kapacity veřejných orgánů a zúčastněných stran a přispívání k účinné veřejné správě.⁴²

⁴¹ *Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začleňování* [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf.

⁴² *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1299/2013* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/35e2cbf4-2b30-4ecc-9c01-6130279a5271/1299-Narizeni-o-EUS.pdf>.

Tyto cíle se promítají do priorit jednotlivých fondů ESI. „*Oba strukturální fondy (ERDF a ESF) mají stanoveny užší okruh klíčových priorit, na které bude vyčleněna většina finančních prostředků (v rozmezí 50–80 % podle kategorie regionů).*“⁴³

Investicemi z ERDF bude podporováno všech jedenáct cílů, přičemž cíle 1–4 představují jeho hlavní investiční priority. „*Hlavními prioritami pro investice z Evropského fondu pro regionální rozvoj jsou inovace a výzkum, digitální agenda, podpora pro malé a střední podniky a nízkouhlíková ekonomika. Oproti předchozímu programovacímu období se zdvojnásobí dostupné finanční prostředky na 140 mld. € na podporu malých a středních podniků.*“⁴⁴

Pro ESF jsou to cíle 8–11, avšak tento fond podporuje také cíle 1–4. „*Evropský sociální fond podporuje v tomto období 4 hlavní priority: zaměstnanost a mobilitu, vzdělávání, sociální začleňování a zlepšení veřejné správy.*“⁴⁵

Fond soudržnosti pak podporuje cíle 4–7 a 11. „*Fond soudržnosti, který je určen na podporu členských států (nikoliv regionů), zaměří 66,36 mld. eur na budování transevropských dopravních sítí a environmentální projekty v oblasti infrastruktury. Pro čerpání z Fondu soudržnosti budou způsobilé členské státy, jejichž HDP na hlavu je nižší než 90 % průměru EU-28. Toto kritérium splňuje i Česká republika.*“⁴⁶

Regionální politika EU bude v tomto období podporovat regiony EU rozdělené do tří kategorií (přibyla třetí kategorie tzv. přechodových regionů):

- **méně rozvinuté regiony**, jejichž HDP je nižší než 75 % průměru EU-28
- **přechodové regiony**, jejichž HDP se pohybuje v rozmezí 75–90 % průměru EU-28
- **více rozvinuté regiony**, jejichž HDP je vyšší než 90 % průměru HDP⁴⁷

⁴³ EUROSOKOP. *Regionální politika 2014-2020* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika-2014-2020/>.

⁴⁴ Tamtéž.

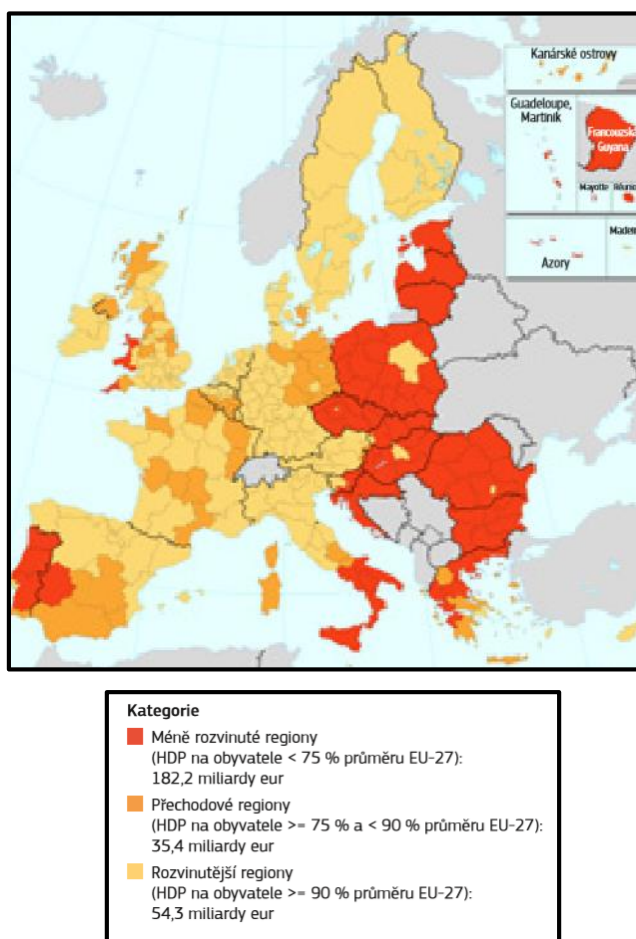
⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

V souladu se zachováním tradičního zájmu politiky, spočívajícím v asistování nejchudším regionům, je většina finančních prostředků v novém programovém období alokována do první skupiny regionů. Tyto méně rozvinuté regiony obdrží v období let 2014–2020 téměř 52 % prostředků z celkové částky rozpočtu kohezní politiky ve srovnání s 10 %, které budou namířeny do tzv. přechodových regionů a více než 15 % pro rozvinuté regiony.⁴⁸ Rozdělení regionů v rámci EU lze vidět na obrázku č. 2.

Obrázek č. 2 : Rozdělení regionů EU.

Zdroj: upraveno, převzato z: Politiky Evropské unie: Regionální politika. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. ISBN 978-92-79-24465-0.

⁴⁸ BAUN, M., MAREK, D. *Cohesion policy in the European Union*. London: Palgrave, 2014. ISBN 978-0-333-69352-0.

3.2. Programové období 2014–2020 v České republice

Základním dokumentem pro členské státy je Dohoda o partnerství, kterou předem posoudila a následně schválila Evropská komise. V České republice započaly přípravy na nové programové období už v roce 2010. Jejich průběh byl v rukou Ministerstva pro místní rozvoj, které plní funkci Národního orgánu pro koordinaci (tzn. je centrálním metodickým a koordinačním subjektem pro implementaci programů spolufinancovaných z fondů EU, zodpovídá za řízení a koordinaci naplňování stanovených cílů Dohody o partnerství).

O rok později česká vláda schválila tzv. národní rozvojové priority, na něž by se měla Česká republika v příštích sedmi letech pomocí fondů EU zaměřit.⁴⁹ Byly vytyčeny následující priority:

- *„Zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky*
- *Rozvoj páteřní infrastruktury*
- *Zvýšení kvality a efektivnosti veřejné správy*
- *Podpora sociálního začleňování, boje s chudobou a systému péče o zdraví*
- *Integrovaný rozvoj území.*⁵⁰

Tyto národní rozvojové priority byly poté rozpracovány do tematických okruhů, které se staly podkladem pro Dohodu o partnerství. Česká Dohoda o partnerství byla po téměř tříletém procesu jednání schválena Evropskou komisí dne 26. 8. 2014.⁵¹ V jednotlivých programech je potom určeno přerozdělení finančních prostředků do daných oblastí. Dohoda analyzuje současnou socioekonomickou situaci ČR, přičemž identifikovala hlavní problémy a potřeby rozvoje, mezi něž patří například vysoká nezaměstnanost – cílem České republiky ve vazbě na Evropu 2020 má být zvýšení míry zaměstnanosti v ekonomice na 75 %. V Dohodě o partnerství jsou uvedeny mimo jiné i zkušenosti z programového období 2007–2013, ze kterých je nutné se poučit. Mezi problémy se objevila například fragmentovanost podpory – vzniklo mnoho malých projektů, kterým se však nepodařilo dosáhnout systémové změny. V tomto období

⁴⁹ *Kohezní politika v letech 2014-2020 v ČR* [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/kohezni-politika-2014-2020-v-cr-000100>.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ *Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>.

bychom se tedy měli soustředit na koordinované projekty větších celků.⁵² Detailní informace týkající se programů však v Dohodě o partnerství nenajdeme, tento dokument stanovuje pouze obecná strategická pravidla. Dílčí záležitosti o fungování jednotlivých programů uvádí až jednotlivé programové dokumenty.

3.3. Nejdůležitější změny a jejich dopady na Českou republiku

Pro toto období nastalo mnoho změn, které byly provedeny na základě zkušeností z předchozích období. Tyto změny plynou i ze skutečnosti, že se příprava programového období odehrávala za zcela jiných politicko-ekonomických podmínek, než tomu bylo u období minulého (příprava na programové období 2007–2013 probíhala v roce 2005, tedy ještě před světovou finanční krizí).

Po roce 2014 nastaly tyto důležité změny:

- **Zjednodušení a sjednocení postupů**

Zavedením společných pravidel mezi všemi pěti fondy chce EU dospět ke zlepšení koordinace a omezení přesahů. „S cílem zajistit soudržnost programů podporovaných z různých fondů ESI, zejména pokud jde o jejich přispění ke strategii Unie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění, je nezbytné stanovit minimální společné požadavky na obsah programů, jež mohou být doplněny pravidly pro daný fond, aby byla zohledněna zvláštní povaha každého fondu ESI.“⁵³

Stanovením jasných postupů pro posuzování, přijímání a změny programů chce Evropská komise zajistit soudržnost mezi dohodou o partnerství a jednotlivými programy: „...mělo by být stanoveno, že programy, s výjimkou programů v rámci cíle Evropská územní spolupráce, nesmí být schváleny dříve, než Komise přijme rozhodnutí o schválení dohody o partnerství. Za účelem snížení administrativní zátěže pro členské

⁵² Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020 Česká republika [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getmedia/40d6c28a-df6f-411d-99c4-efbc0b9a07a8/Dohoda_o_partnerstvi.pdf.

⁵³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 [online]. cit. 2015-04-05. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Finalni-podoba-narizeni-EU-k-politice-soudrznosti>.

státy by poté, co Komise schválí změny určitých částí programu, měly být automaticky upraveny i příslušné části dohody o partnerství.“⁵⁴

Zavedením jednotné terminologie a sjednocením postupů pro vyhlášení, hodnocení, výběr projektů a lhůty pro plnění se mají zajistit stejná pravidla skrze celý systém. „*Jednotný bude i způsob kontrol. Dojde k přesnějšímu vymezení pravomoci a působnosti jednotlivých úřadů. Centralizovat se bude také elektronický systém, který bude sloužit k administraci dotací.*“⁵⁵ Pro zadávání žádostí o podporu a správu projektů po celou dobu jejich životního cyklu byl v ČR zaveden Informační systém koncového příjemce (ISKP).⁵⁶

Dokumentem s názvem „Koncepce jednotného metodického prostředí“ byla určena základní strategie přípravy metodického prostředí implementace programů a poskytování podpor z ESI v programovém období 2014–2020. V Koncepci jednotného metodického prostředí bylo na základě výsledků evaluací shrnuto několik problematických aspektů, které měly negativní vliv na kvalitu systému čerpání podpory z fondů EU v období 2007–2013. Jednotné metodické prostředí má přispět k jejich odstranění. Z oblasti strukturálních fondů a Fondu soudržnosti jsou to například tyto problematické oblasti:

- Široce vymezené priority a omezená možnost kvalitního vyhodnocení dosahování cílů programů
- Nedostatečná propojenost intervencí v různých operačních programech
- Rozsáhlé a komplikované nastavení implementační struktury (nezajištěny vztahy nadřízenosti a podřízenosti, vysoký počet zprostředkujících subjektů), které vedlo k nejednotnému způsobu poskytování dotací a řešení porušení rozpočtové kázně, snížení efektivity
- Nekoordinované provádění kontrolní činnosti

⁵⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 [online]. cit. 2015-04-05. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Finalni-podoba-narizeni-EU-k-politice-soudrznosti>.

⁵⁵ NICHTBURGEROVÁ, P. . *Pět změn v čerpání evropských fondů pro období 2014-2020* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/pet-zmen-v-cerpani-evropskych-fondy-pro-obdobi-2014-2020-012310#sthash.RYKEUV8T.dpuf>.

⁵⁶ *Informační systém koncového příjemce- edukační videa* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Elektronicka-zadost/Edukacni-vidoa>.

- Nedostatečná kvalita provádění řídicích kontrol a výkonu auditní činnosti
- Neodůvodněně rozdílné administrativní postupy s rozdílnými lhůtami v rámci operačních programů u běžných projektů
- Nedodržování stanovených postupů a procesů nastavených v řídicí dokumentaci operačního programu
- Časté změny dokumentace, příruček a metodik
- Vysoká administrativní zátěž spojená s řešením velkého množství nesrovnalostí
- Vysoké riziko netransparentnosti prostředí implementace evropských fondů v důsledku politických vlivů, lobbingu, střetu zájmů, korupčního jednání, prosazování zájmů určitých skupin a subjektů.⁵⁷

Na základě vyhodnocení těchto problémů byly stanoveny pilíře implementačního systému, jako: efektivnost a hospodárnost vynakládání veřejných zdrojů, nastavení transparentních postupů, jasné určení odpovědnosti a zamezení překrývání kompetencí, sjednocení terminologie, stanovení jednotných administrativních pravidel pro řízení základních, zajištění kvalitních a kompetentních lidských zdrojů v implementační struktuře či elektronizace procesů administrace.⁵⁸

Byl také stanoven zastřešující metodický dokument vypracovaný pro účely řízení programů spolufinancovaných z ESI s názvem „Metodika řízení programů v programovém období 2014–2020“. Jeho cílem je poskytnout jasný a přehledný nástroj pro orientaci v metodickém prostředí tohoto programového období.

Novinkou je také povinné zveřejnění harmonogramu výzev (v prosinci roku 2014 zveřejnilo Ministerstvo pro místní rozvoj předběžný harmonogram vyhlašování prvních výzev v jednotlivých operačních programech).

⁵⁷ *Koncepce jednotného metodického prostředí jako součást pro naplňování cílů Dohody o partnerství* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Metodicke-pokyny/Koncepce-jednotneho-metodickeho-prostredi>.

⁵⁸ Tamtéž.

- **Větší důraz na kontrolu**

V předchozím období se v přerozdělování dotací vyskytlo poměrně mnoho závažných pochybení. Evropská komise na ně opakovaně upozorňovala s tím, že největší mezery spatřovala především v nedostatečné kontrole. Stanovením jasných a především objektivně měřitelných cílů chce Evropská komise dosáhnout politiky s větší orientací na výsledky, což má také motivovat žadatele k realizaci kvalitních projektů.⁵⁹ Česká republika proto souhlasila se změnami v kontrolních mechanismech a soustředila kontrolní úřad na Ministerstvu financí.⁶⁰

Řízením a kontrolou programů jsou pověřeny členské státy společně s Komisí. V rámci těchto programů pak kontrolu provádí členské státy prostřednictvím svých systémů řízení a kontroly. S cílem posílit účinnosti těchto systémů by měly být specifikovány funkce řídicího orgánu. „*Řídicí orgán nebo členský stát by měl vypracovat plán hodnocení. Plán hodnocení by se mohl vztahovat na více programů. V průběhu programového období by měly řídicí orgány zajistit, aby byla prováděna hodnocení, jejichž účelem bude posoudit účinnost, účelnost a dopad programu. Monitorovací výbor a Komise by měly být informovány o výsledcích tohoto hodnocení, aby se usnadnila strategická rozhodnutí.*“⁶¹ Kvalitním systémem monitoringu a hodnocení s konkrétními indikátory výstupů a výsledků, stanovenými pro každý program, bude kladen důraz na efektivitu, a to i na úrovni projektů. V případě neplnění stanovených indikátorů hrozí příjemcům i krácení finančních prostředků vyhrazených na daný program.

Účelnost čerpání z fondů by se měla také podpořit zavedením ucelené intervenční logiky, která stanoví podrobné požadavky na obsah operačních programů. Podle ní by mělo obecně platit, že prioritní osa pokrývá pouze jeden tematický cíl, jeden fond a jednu kategorii regionů. Zároveň by však bylo možné, v zájmu zvýšení účinnosti, aby se

⁵⁹ *Propojení kohezní politiky s cíli hospodářské strategie Evropa 2020* [online]. cit. 2015-04-05. http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu.

⁶⁰ NICHTBURGEROVÁ, P. *Pět změn v čerpání evropských fondů pro období 2014-2020* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/pet-zmen-v-cerpani-evropskych-fondu-pro-obdobi-2014-2020-012310#sthash.RYKEUV8T.dpuf>.

⁶¹ *Narřízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013* [online]. cit. 2015-04-05. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Finalni-podoba-narizeni-EU-k-politice-soudrznosti>.

prioritní osa týkala více kategorií regionů, a aby v rámci jednoho nebo více tematických cílů slučovala jednu nebo několik doplňujících se investičních priorit.⁶²

V rámci orientace na výsledky bylo zavedeno ustanovení týkající se informování a komunikace, zahrnující požadavek, aby řídicí orgány zveřejňovaly podrobnosti o přijemcích financování z EU v otevřených a přístupných formátech. Zároveň má být zajištěno vytvoření jediných internetových stránek, poskytujících informace o všech operačních programech v daném členském státu, o možnostech čerpání z těchto programů a o dosavadních výsledcích.⁶³

- **Zavedení předběžných podmínek**

Byl také nastaven systém předběžných podmínek, které je nutno splnit ještě před poskytnutím prostředků. V Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013, odst. 21 se píše: „*Měly by být vymezeny předběžné podmínky, jakož i stručný a vyčerpávající soubor objektivních kritérií pro jejich posuzování, aby se zajistily nezbytné předpoklady účinného a účelného využívání podpory Unie... Splnění použitelných předběžných podmínek by měly hodnotit dotčené členské státy v rámci své přípravy programů a případně dohody o partnerství. Komise by měla vyhodnotit ucelenost a adekvátnost informací poskytnutých členskými státy. V případech, kdy nebude použitelná předběžná podmínka splněna ve stanovené lhůtě, by Komise měla mít za přesně stanovených podmínek pravomoc pozastavit průběžné platby na dotčenou prioritu programu.*“⁶⁴

- **Znovuzavedení pravidla n+3**

Pravidlo n+3 určuje přípustnou dobu realizace projektu a jeho finanční vypořádání. N+3 tedy znamená, že alokované finanční prostředky musí být reálně vyčerpány nejpozději do tří let. Toto pravidlo platilo v České republice již v letech 2007–2010 (v předchozím období bylo uplatňováno pravidlo n+2).

⁶² Tamtéž.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

- **Snížení počtu operačních programů**

V porovnání s předchozím programovým obdobím došlo v České republice k výraznému omezení množství operačních programů, a to na osm tematických operačních programů a dva speciální programy v oblasti rybnářství a zemědělství (viz tabulka č. 2), dále pak z Evropských strukturálních a investičních fondů bude podporováno i pět programů přeshraniční spolupráce (*Interreg V-A Česká republika – Polsko*, *Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika*, *Program spolupráce Rakousko – Česká republika 2014–2020*, *Program přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014–2020*, *Program spolupráce Svobodný stát Sasko – Česká republika 2014–2020*), dva programy nadnárodní spolupráce (*Interreg CENTRAL EUROPE* a *DANUBE*) a tři programy meziregionální spolupráce (*INTERREG EUROPE*, *ESPON 2020* a *INTERACT III*).⁶⁵ Rozdělení prostředků mezi jednotlivými programy je zobrazeno v grafu č. 2.

⁶⁵ *Programy pro programové období 2014-2020* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>.

Tabulka č. 2: Srovnání programů v ČR v obdobích 2007–2013 a 2014–2020.

Programy 2007–2013	Programy 2014–2020
Integrovaný operační program	Integrovaný regionální operační program
ROP NUTS II Severozápad	
ROP NUTS II Moravskoslezsko	
ROP NUTS II Jihovýchod	
ROP NUTS II Severovýchod	
ROP NUTS II Střední Morava	
ROP NUTS II Jihozápad	
ROP NUTS II Střední Čechy	
OP Doprava	OP Doprava
OP Životní prostředí	OP Životní prostředí
OP Podnikání a inovace	OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP Výzkum a vývoj pro inovace	OP Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	OP Zaměstnanost
OP Technická pomoc	OP Technická pomoc
OP Praha konkurenceschopnost	OP Praha pól růstu ČR
OP Praha Adaptabilita	
Program rozvoje venkova	Program rozvoje venkova
OP Rybářství	OP Rybářství 2014-2020

Zdroj: vlastní zpracování.

Graf č. 3: Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014-2020.

Zdroj: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>.

Nejvíce viditelnou novinkou je pak sloučení regionálních operačních programů do jednoho centrálního regionálního operačního programu. Vláda České republiky schválila Integrovaný regionální operační program (dále jen IROP) pro období let 2014 až 2020 usnesením č. 555 ze dne 9. července 2014.⁶⁶

*„Prioritou Integrovaného regionálního operačního programu je umožnění vyváženého rozvoje území, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech.“*⁶⁷ Cíle programu bude dosaženo snížením územních rozdílů, zkvalitněním infrastruktury a posílením konkurenceschopnosti v regionech. Dále pak posílením veřejných služeb, zaměstnanosti a podpory vzdělanosti, jako jednoho z pilířů zvyšování kvality života obyvatel, a posílením institucionální kapacity veřejné správy.⁶⁸

IROP je určen pro všechny regiony ČR mimo Prahu, které je přidělen vlastní program- OP Praha (s výjimkou specifického cíle 3.2, eGovernmentu, jehož aktivity jsou neoddělitelné z hlediska geografické působnosti).

IROP navazuje na sedm regionálních operačních programů a Integrovaný operační program, nicméně není kopií podporovaných jejich aktivit z období 2007–2013. Podle aktualizované pracovní verze Programového dokumentu Integrovaného regionálního operačního programu pro období 2014–2020 ze dne 11. února 2015 jsou jeho globální cíle rozděleny do celkem pěti prioritních os (z toho první tři jsou považovány za hlavní):⁶⁹

- **Prioritní osa 1 : Konkurenceschopné, dostupné a bezpečné regiony (faktor konkurenceschopnosti „infrastruktura“)**

„Tato prioritní osa cílí na zvýšení konkurenceschopnosti regionů, dosahované zlepšením dostupnosti center ekonomického rozvoje a propojením hlavních

⁶⁶ Usnesení vlády České republiky ze dne 9. července 2014 č. 555 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/b5da0efb-4f4d-4895-bad8-f5f8f48f60c6/UV-555-2014.pdf>.

⁶⁷ Integrovaný regionální operační program [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Integrovaný-regionální-operacni-program>.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Integrovaný regionální operační program pro období 2014-2020 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/050eccce-7ad6-42f1-a75d-0c0d3690cfef/PD-IROP-11-2-2015-final.pdf?ext=.pdf>.

dopravních os, zkvalitněním infrastruktury, rozvojem alternativních a šetrných dopravních systémů a zvýšením bezpečnosti regionů při akcentu udržitelného rozvoje. Schopnost adekvátní reakce na nová rizika a jejich eliminace jsou jednou ze základních podmínek dlouhodobého rozvoje konkurenceschopnosti v regionech.⁷⁰

- **Prioritní osa 2 : Zkvalitnění veřejných služeb a podmínek života pro obyvatele regionů (faktor konkurenceschopnosti „lidé“)**

Jejím cílem je „...odstraňování sociálních disparit a zajištění lepšího přístupu k veřejným službám ve městech i na venkově. S cílem podpory rozvoje lidských zdrojů v regionech a jejich uplatnění na trhu práce rozvíjí IROP podmínky pro zvyšování vzdělanosti obyvatel a reaguje na potřebu sladění vzdělávání a potřeb regionálních trhů práce prostřednictvím opatření směřujících k podpoře kvalifikované a územně diferencované pracovní síly. Neméně důležitá je podpora center vysoce specializované péče, návazné péče a psychiatrické péče, které významně přispívají ke zvýšení efektivnosti zdravotní péče a ke zlepšování kvality života, eliminují rizika sociálního vyloučení a urychlují návrat do zaměstnání a na trh práce. Přínosem pro kvalitu životního prostředí budou opatření zaměřená na energetickou účinnost v oblasti bydlení.“⁷¹

- **Prioritní osa 3 : Dobrá správa území a zefektivnění veřejných institucí (faktor konkurenceschopnosti „instituce“)**

„Strategický význam má posílení a modernizace institucionální a administrativní kapacity veřejné správy. Interakce mezi ní, obyvateli, neziskovým a podnikatelským sektorem, stejně jako zavádění inovativních řešení při jejím provádění vytváří podmínky a představuje předpoklad pro inteligentní růst a zvýšení konkurenceschopnosti na místní, regionální a národní úrovni.“⁷²

- **Prioritní osa 4 : Komunitně vedený místní rozvoj**

Tato prioritní osa podporuje aktivity z prioritních os 1, 2 a 3. „Prioritní osa navazuje na všechny tři předchozí za použití metod komunitně vedeného místního

⁷⁰ Integrovaný regionální operační program pro období 2014-2020 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/050eccce-7ad6-42f1-a75d-0c0d3690cfef/PD-IROP-11-2-2015-final.pdf?ext=.pdf>.

⁷¹ Tamtéž.

⁷² Tamtéž.

rozvoje. Smyslem je vytváření a rozvoj místních partnerství a místních rozvojových strategií na principu decentralizovaných aktivit, vedených zdola nahoru. Pro osu platí pravidla všech uvedených priorit s tím, že jsou za využití místního partnerství a spolupráce zpracované do strategie komunitně vedeného místního rozvoje.⁷³

- **Prioritní osa 5 : Technická pomoc**

Prioritní osa 5 vychází z výsledků hodnocení operačních programů minulého období. „Byly vyhodnoceny poznatky z evaluací operačních programů a Národního orgánu pro koordinaci. Hlavní požadavky, které měly vliv na formulaci specifického cíle a aktivit: odstraňování komplikovanosti a administrativní náročnosti implementace programu; snižování složitosti a časové náročnosti operací při příjmu žádostí o dotaci, sledování realizace projektu, proplácení a kontrolách; dopady nového služebního zákona na postavení, stabilita a systém vzdělávání pracovníků implementační struktury; elektronizace procesů.“⁷⁴

Pro IROP je na období 2014–2020 určeno 4,7 miliardy eur, což představuje asi pětinu z celé částky vyhrazené pro Českou republiku,⁷⁵ přičemž IROP je financován pouze z ERDF. V porovnání s minulým obdobím se jedná o částku srovnatelnou s tou, která byla vyhrazena na regionální operační programy cíle Konvergence (ta činila dohromady 4,6 miliard eur).⁷⁶

Došlo také k rozšíření nástrojů pro podporu sociální integrace: zesílila podpora sociálního bydlení, sociálního podnikání a došlo k posunu v zacílení na napojení Transevropské dopravní sítě u silniční infrastruktury. Silnější je také zaměření na dopravu v regionech, zkvalitnění veřejných služeb a veřejné správy.⁷⁷

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ *Základní informace o IROP* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.rada-severovychod.cz/zakladni-informace-o-irop>.

⁷⁶ *Regionální operační programy* [online]. cit. 2015-04-07. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>.

⁷⁷ *Integrovaný regionální operační program* [online]. cit. 2015-04-08. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Integrovaný-regionální-operacni-program>.

Velká změna nastává pro regionální rady, které již v implementačním procesu nebudou zastávat roli řídicího orgánu, tedy orgánu, který zodpovídá za řízení operačního programu (v této funkci je nahradí Ministerstvo pro místní rozvoj ČR).⁷⁸ Avšak ohled na regionální specifika zůstává zachován: „...*existence specifických potřeb jednotlivých regionů i centra je i nadále v rámci IROP plně respektována a garantována, a to jak jeho věcným zaměřením a navrženým způsobem zohlednění silné územní dimenze podporovaných intervencí, tak i přímo prostřednictvím partnerstvím mezi kraji, centrálními orgány a dalšími partnery zapojenými do příprav tohoto operačního programu.*“⁷⁹

Současné programové období je založeno na dlouhodobé vizi rozvoje Evropa 2020, složené ze tří priorit – inteligentního růstu, udržitelného růstu a růstu podporujícího začlenění. Podmínky pro Českou republiku jsou obsaženy v Dohodě o partnerství. Nejdůležitější změny, které nastaly v současném programovém období 2014–2020 jsou: zjednodušení a sjednocení postupů s důrazem na sjednocení pravidel mezi všemi fondy ESI, povýšení významu kontrol, zavedení předběžných podmínek a obnovení pravidla n+3. Z pohledu České republiky je asi největší změnou snížení počtu operačních programů a zavedení Integrovaného regionálního operačního programu na místo sedmi jednotlivých regionálních operačních programů.

⁷⁸ *Role Regionálních rad* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/obdobi-2014/role-regionalnich-rad>.

⁷⁹ *Integrovaný regionální operační program pro období 2014-2020* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: [http://www.dsotisnovsko.cz/e_download.php?file=data/editor/15cs_7 .pdf&original=integrovaný-regionalni-operacni-program.pdf](http://www.dsotisnovsko.cz/e_download.php?file=data/editor/15cs_7.pdf&original=integrovaný-regionalni-operacni-program.pdf).

Závěr

V úvodu vytyčená část cíle práce, spočívající v objasnění charakteristiky a popisu historického vývoje regionální politiky, byla naplněna první a druhou kapitolou. Regionální politika Evropské unie se zaměřuje na odstraňování hospodářských a sociálních rozdílů mezi jednotlivými regiony členských států, přičemž největší část příspěvků jde zpravidla do regionů, jejichž HDP je nižší než 75 % průměru všech členů unie. Řadí se mezi politiky koordinované (EU do jejich si v jejich uskutečňování dělí pravomoci s členskými zeměmi). Pro realizaci regionální politiky jsou důležité tyto principy: programování, koncentrace, adicionalita, partnerství, monitorování a vyhodnocování. Jejím nejdůležitějším prvkem je ovšem solidarita bohatších regionů s regiony chudými. Přístupy k regionální politice EU se měnily spolu s proměnami unie samotné. V počátcích ES si státy řešily své regionální problémy samostatně. První významná úprava přišla v roce 1988, kdy se zvýšila částka přidělovaných prostředků, a začalo se s financováním prostřednictvím dlouhodobých programů. V roce 2004 se pak připojila i Česká republika. Jejím prvním plným programovým obdobím pro ni bylo období 2007–2013.

Ve třetí části jsem se zabývala aktuálním programovým obdobím 2014–2020. Toto období je postaveno na dlouhodobé vizi rozvoje Evropa 2020, která vytyčuje cíle sestávající ze tří priorit – inteligentního růstu, udržitelného růstu a růstu podporujícího začlenění. Konkrétní priority a podmínky pro jejich naplňování pro Českou republiku jsou obsaženy v Dohodě o partnerství, uzavřené s Evropskou komisí. Nejdůležitější změny, které nastaly v současném programovém období 2014–2020 lze shrnout do několika bodů: došlo ke zjednodušení a sjednocení postupů (klade se především důraz na sjednocení pravidel mezi všemi fondy ESI), v reakci na předchozí období byl zvýšen důraz na kontrolu (čímž má být dosaženo vyšší efektivity), byly zavedeny předběžné podmínky a obnoveno pravidlo n+3. Nejviditelnějším rozdílem z pohledu ČR je výrazné snížení počtu operačních programů, a to především zavedení Integrovaného regionálního operačního programu na místo sedmi jednotlivých regionálních operačních programů.

Na průběhu vývoje regionální politiky můžeme sledovat její cílování na začlenění a zvyšování prosperity nejslabších regionů a snahu o vyváženost a zvýšení homogenity Evropské unie. Můžeme také vidět, že v ní vždy došlo k poučení se z předchozích chyb.

Do dalších let můžeme očekávat, že ve vývoji regionální politiky bude řada změn, stejně jako v minulosti, přicházet zejména v důsledku dalšího rozšiřování či jako reakce na nepříznivou ekonomickou situaci.

Summary

The subject of this thesis is The Regional Policy of the European Union. The aim of this paper is to describe the evolution and the principles of EU regional policy, to introduce the main changes, which occurred in a current programming period 2014–2020 and to summarize what kind of impact these modifications had on the regions of Czech Republic.

The first chapter is trying to explain the term “Regional Policy”, to characterize that term and also the principles that are connected with using it in practice. The aim of EU Regional Policy is to reduce differences between different regions of EU and to redress these regional imbalances. The second chapter briefly describes the evolution of this policy from its beginning until the period of 2007–2013. It is also focusing on joining of the Czech Republic on European Union from the view of implementation of the regional policy.

The last and the most comprehensive chapter deals with the programming period 2014–2020, which is based on the primary goal of achieving strategy “Europe 2020”. This strategy is geared towards a smart, sustainable and inclusive growth. Afterwards, this chapter compares period with the last one and introduces a number of significant changes to the way regional policy is designed and implemented in the Czech Republic. As the most visible modifications we can conclude supporting integrated planning, simplification of implementation process, giving emphasis on results, monitoring the progress of achieving objectives or establishing a series of preliminary conditions. The most powerful change for the Czech Republic led to the significant limitation of operational programmes and initiation of one Integrated Regional Operational Programme instead of seven regional operational programmes.

In the very end the thesis gives a conclusion that The European Union's regional policy seeks to reduce structural disparities between EU regions and that EU learned the lesson from the mistakes of previous period. On the development of the regional policy we can observe placing an emphasis on incorporation and increasing of the prosperity of economically weak regions and also the effort to balance and increase homogeneity of EU.

Seznam pramenů a literatury

Literatura

BALDWIN, R., WYPLOSZ, Ch. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-4568-8.

BACHE, I., GEORGE, S. *Politics in the European Union*. 2. vydání. New York: Oxford University Press, 2006. ISBN 978-0-19-927658-5.

VILAMOVÁ, Š. *Jak získat finanční zdroje Evropské unie*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. ISBN 80-247-0828-0.

PLCHOVÁ, B., ABRAHÁM, J., HELÍSEK, M. *Česká republika a EU*. Praha: Agentura KRIGL, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.

MAREK, D., KANTOR, T. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2007. ISBN 978-80-87029-56-5.

BAUN, M., MAREK, D. *Cohesion policy in the European Union*. London: Palgrave, 2014. ISBN 978-0-333-69352-0.

Podporují strukturální fondy a Fond soudržnosti rozvoj regionů?. Praha: MMR, MZV ČR, 2003. ISBN: 80-86345-37-8.

Politiky Evropské unie: Regionální politika. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2014. ISBN 978-92-79-24465-0.

Internetové zdroje

BLAŽEK, J. *Politika hospodářské a sociální soudržnosti - regionální politika EU (důvody, principy a cíle)* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: web.natur.cuni.cz/ksgrsek/socgeo/people/blazekraabe.doc.

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16334-fungovani_eu.pdf.

Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8917/sekce/zakladajici-smlouvy/>.

Regionální a strukturální politika Evropské unie [online]. cit. 2015-04-18. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-a-strukturalni-politika-5158.html#!&chapter=2>.

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf.

Výbor regionů na první pohled [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <http://cor.europa.eu/en/documentation/brochures/Documents/c4367135-78e2-45e1-ac50-b8b53774c01d.pdf>.

KAPOŠVÁRYOVÁ, D., KREUZBERGOVÁ, E. *Regionální politika EU* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/regionaln-politika-eu>.

Presidency conclusions, Lisbon European council 23 and 24 March 2000 [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/cs/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00100-r1.en0.htm.

Programy 2004-2006 [online]. cit. 2015-03-30. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006>.

Programové období 2007-2013 [online]. cit. 2015-03-30. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

Regionální operační programy [online]. cit. 2015-04-07. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>.

Politika soudržnosti a Česká republika [online]. cit. 2015-04-07. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/information/cohesion-policy-achievement-and-future-investment/factsheet/czech_republic_cz.pdf.

Hlavní investiční politika EU [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/regional_policy/cs/policy/what/investment-policy/.

Finální podoba nařízení EU k politice [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z:
<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Finalni-podoba-narizeni-EU-k-politice-soudrznosti>.

Evropa 2020, Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z:
http://www.msmt.cz/uploads/Zalezitosti_EU/Evropa_2020.pdf.

Narízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1299/2013 [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/35e2cbf4-2b30-4ecc-9c01-6130279a5271/1299-Narizeni-o-EUS.pdf>.

EUROSKOP. *Regionální politika 2014-2020* [online]. cit. 2015-03-28. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika-2014-2020/>.

Kohezní politika v letech 2014-2020 v ČR [online]. cit. 2015-04-03. Dostupné z:
<http://www.euractiv.cz/print-version/link-dossier/kohezni-politika-2014-2020-v-cr-000100>.

Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 [online]. cit. 2015-04-05. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Navrhy-novych-narizeni-kohezni-politiky-pro-obdobi/Finalni-podoba-narizeni-EU-k-politice-soudrznosti>.

NICHTBURGEROVÁ, P. *Pět změn v čerpání evropských fondů pro období 2014-2020* [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/pet-zmen-v-cerpani-evropskych-fondu-pro-obdobi-2014-2020-012310#sthash.RYKEUV8T.dpuf>.

Informační systém koncového příjemce- edukační videa [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Elektronicka-zadost/Edukacni-videa>.

Koncepce jednotného metodického prostředí jako součást pro naplňování cílů Dohody o partnerství [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Metodicke-pokyny/Koncepce-jednotneho-metodickeho-prostredi>.

Propojení kohezní politiky s cíli hospodářské strategie Evropa 2020 [online]. cit. 2015-04-05. http://www.euroregion-silesia.cz/show_text.php?id=programy-EU-cil2-o-programu.

Programy pro programové období 2014-2020 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>.

Usnesení vlády České republiky ze dne 9. července 2014 č. 555 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/b5da0efb-4f4d-4895-bad8-f5f8f48f60c6/UV-555-2014.pdf>.

Integrovaný regionální operační program [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Integrovaný-regionální-operacni-program>.

Základní informace o IROP [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.rada-severovychod.cz/zakladni-informace-o-irop>.

Regionální operační programy [online]. cit. 2015-04-07. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>.

Role Regionálních rad [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/obdobi-2014/role-regionálních-rad>.

Integrovaný regionální operační program pro období 2014-2020 [online]. cit. 2015-04-01. Dostupné z: http://www.dsotisnovsko.cz/e_download.php?file=data/editor/15cs_7.pdf&original=integrovaný-regionální-operacni-program.pdf.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
EAGGF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EHS	Evropské hospodářské společenství
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
EU	Evropská unie
EU-28	28 členských států Evropské unie
ERDF	Evropský regionální rozvojový fond
ES	Evropská společenství
ESF	Evropský sociální fond
ESI	Evropské strukturální a investiční fondy
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FNOR	Finanční nástroj pro orientaci rybolovu
HDP	hrubý domácí produkt
HNP	hrubý národní produkt
IROP	Integrovaný regionální operační program
ISKP	Informační systém koncového příjemce
ISPA	Nástroj předvstupních strukturálních politik
MSP	malé a střední podniky
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OP	operační program
PHARE	Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies
ROP	Regionální operační program
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova

Seznam obrázků, grafů

Grafy:

	Název	strana
Graf č. 1	Podíl politiky soudržnosti na finančních perspektivách EU....	9
Graf č. 2	Alokace prostředků z fondů EU v České republice pro ROP v cíli Konvergence	21
Graf č. 3	Alokace ESI fondů mezi programy v období 2014-2020.....	36

Obrázky:

	Název	strana
Obrázek č. 1	Jednotky NUTS II v České republice.....	12
Obrázek č. 2	Rozdělení regionů EU.....	28

Seznam tabulek

	Název	strana
Tabulka č. 1	Rozvoj regionální politiky v kontextu evropské integrace	23
Tabulka č. 2	Srovnání programů v ČR v obdobích 2007–2013 a 2014–2020	36